

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет фізичної культури та здоров'я людини

Кафедра фізичної реабілітації, ерготерапії та домедичної допомоги

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Громадське здоров'я та медицина порятунку»

(вибіркова дисципліна)

Освітньо-професійних програм: технології виробництва та агроменеджмент; біологія; біотехнології та біоінженерія; землеустрій та кадастр; екологія; біологія та здоров'я людини; хімія; технологічна експертиза, безпека харчової продукції та модернізація технологічних процесів.

- видавництво та поліграфія; електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; електроніка; інженерія програмного забезпечення; менеджмент програмного забезпечення та англійська мова; інформаційні системи та технології; кібербезпека; лінгвістичне забезпечення кібербезпеки; лінгвістичне забезпечення кібербезпеки; комп'ютерна інженерія; алгоритмічне та програмне забезпечення комп'ютерних систем; інтелектуальний аналіз даних в комп'ютерних інформаційних системах; метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка; мікро- та наносистемна техніка; прикладна фізика та наноматеріали; машинобудування; трудове навчання та технології; фізика; безпека інформаційних і комунікаційних систем та інтернету речей; радіоелектронні комп'ютеризовані засоби; телекомунікації; фізика та астрономія.
- архітектура та містобудування; будівництво та цивільна інженерія; образотворче мистецтво, декоративне мистецтво; декоративно-прикладне та образотворче мистецтво.
- географія; геодезія та землеустрій; менеджмент туристичної індустрії; географія та гідрометеорологія; міжнародний туризм.
- аналітична економіка; економічна кібернетика; управління персоналом та економіка праці; маркетинг; менеджмент організацій і адміністрування; міжнародні економічні відносини; облік і оподаткування; підприємництво, торгівля та біржова діяльність; фінанси, банківська справа та страхування.
- лінгвістичне забезпечення кібербезпеки; англійська мова і література та друга іноземна мова; німецька мова і література та друга іноземна мова; французька мова і література та друга іноземна мова; англійська мова і література та друга іноземна мова; англійсько-український переклад та переклад з другої іноземної мови; німецько-український переклад та переклад з другої іноземної мови; французько-український переклад та переклад з другої іноземної мови.
- інформаційна, бібліотечна та архівна справа; історія та археологія; міжнародна інформація; міжнародні відносини; музеєзнавство, пам'яткознавство; політологія; публічне управління та адміністрування; державна служба; історія.
- інформаційні технології та управління проектами; математика; прикладна математика; інформатика; системний аналіз.
- дошкільна освіта; музичне мистецтво; інклюзивна освіта; соціальна педагогіка; початкова освіта; практична психологія; соціальна психологія; соціальна робота; соціальна педагогіка; соціальна робота в громаді.
- фізична терапія, ерготерапія.

- облік і оподаткування; облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю; підприємництво, торгівля та біржова діяльність; підприємництво, торгівля та біржові операції; кібербезпека у фінансах; публічні, корпоративні фінанси та фінансове посередництво.
- видавнича справа та медіаредагування; журналістика та кросмедійність; зарубіжна література та англійська мова; російська мова та література; румунська мова та література; українська мова і література; зарубіжна література та теорія літератури; російсько-український переклад; румунська мова та література і англійська мова; румунсько-український переклад; українська мова та література.
- культурологія; релігієзнавство; соціальне забезпечення; соціологія; філософія.
- міжнародне право; право.

Спеціальностей: 201 Агрономія (технології виробництва та агроменеджмент; 091 Біологія; 162 Біотехнології та біоінженерія; 193 Геодезія та землеустрій (землеустрій та кадастр); 101 Екологія; 014.05 Середня освіта (біологія); 014.06 Середня освіта (хімія); 181 Харчові технології (технологічна експертиза, безпека харчової продукції та модернізація технологічних процесів); 102 Хімія; 014.08 Середня освіта (фізика) (фізика та інформатика); 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології); 015.11 Професійна освіта (машинобудування); 104 Фізика та астрономія; 105 Прикладна фізика та наноматеріали; 121 Інженерія програмного забезпечення; 122 Комп'ютерні науки (алгоритмічне та програмне забезпечення комп'ютерних систем); 122 Комп'ютерні науки (інтелектуальний аналіз даних в комп'ютерних інформаційних системах); 123 Комп'ютерна інженерія; 125 Кібербезпека (кібербезпека); 125 Кібербезпека (лінгвістичне забезпечення кібербезпеки); 126 Інформаційні системи та технології; 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка; 153 Мікро- та наносистемна техніка; 171 Електроніка; 172 Телекомунікації та радіотехніка (телекомунікації); 172 Телекомунікації та радіотехніка (радіоелектронні комп'ютеризовані засоби); 172 Телекомунікації та радіотехніка (безпека інформаційних і комунікаційних систем та Інтернету речей); 186 Видавництво та поліграфія; 121 Інженерія програмного забезпечення (менеджмент програмного забезпечення та англійська мова); 191 Архітектура та містобудування; 192 Будівництво та цивільна інженерія; 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; 106 Географія; 014 Середня освіта (географія); 103 Науки про Землю (гідрометеорологія); 073 Менеджмент (менеджмент туристичної індустрії); 193 Геодезія та землеустрій (геодезія та землеустрій); 242 Туризм (міжнародний туризм); 051 Економіка (аналітична економіка); 051 Економіка (економічна кібернетика); 051 Економіка (управління персоналом та економіка праці); 071 Облік і оподаткування; 072 Фінанси, банківська справа та страхування; 073 Менеджмент (менеджмент організацій і адміністрування); 075 Маркетинг; 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; 292 Міжнародні економічні відносини; 014.02 Середня освіта (англійська мова і література та друга іноземна мова); 014.02 Середня освіта (німецька мова і література та друга іноземна мова); 014.02 Середня освіта (французька мова і література та друга іноземна мова); 035.041 Філологія (англійська мова і література та друга іноземна мова); 035.041 Філологія (англійсько-український переклад та переклад з другої іноземної мови); 035.043 Філологія (німецько-український переклад та переклад з другої іноземної мови); 035.055 Філологія (французько-український переклад та переклад з другої іноземної мови); 125 Кібербезпека (лінгвістичне забезпечення кібербезпеки); 014.03 Середня освіта (історія); 032 Історія та археологія; 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа (інформаційна діяльність); 052 Політологія; 281 Публічне управління та адміністрування (державна служба); 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (міжнародні відносини); 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (міжнародна інформація); 014.04 Середня освіта (математика) (математика та інформатика); 014.09 Середня освіта (інформатика)

(інформатика та математика); 111 Математика; 113 Прикладна математика; 122 Комп'ютерні науки (інформаційні технології та управління проектами); 124 Системний аналіз; 012 Дошкільна освіта; 013 Початкова освіта; 053 Психологія (практична психологія); 053 Психологія (соціальна психологія); 231 Соціальна робота (соціальна педагогіка); 231 Соціальна робота (соціальна робота); 231 Соціальна робота (соціальна робота в громаді); 014.13 Середня освіта (музичне мистецтво); 025 Музичне мистецтво; 011 Освітні, педагогічні науки (соціальна педагогіка); 011 Освітні, педагогічні науки (інклюзивна освіта); 227 Фізична терапія, ерготерапія; 071 Облік і оподаткування; 072 Фінанси, банківська справа та страхування (публічні, корпоративні фінанси та фінансове посередництво); 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; 072 Фінанси, банківська справа та страхування (кібербезпека у фінансах); 014.01 Середня освіта (українська мова та література); 014.02 Середня освіта (румунська мова та література); 014.02 Середня освіта (російська мова та література); 035.01 Філологія (українська мова та література); 035.034 Філологія (російсько-український переклад); 035.034 Філологія (російська мова та література); 061 Журналістика (журналістика та кросмедійність); 061 Журналістика (видавнича справа та медіаредагування); 035.054 Філологія (румунсько-український переклад); 014 Середня освіта (зарубіжна література та англійська мова); 035 Філологія (зарубіжна література та теорія літератури); 035.054 Філологія (румунська мова та література і англійська мова); 031 Релігієзнавство; 033 Філософія; 034 Культурологія; 054 Соціологія; 232 Соціальне забезпечення; 081 Право; 293 Міжнародне право.

Галузі знань: 01 Освіта; 02 Культура і мистецтво; 03 Гуманітарні науки; 05 Соціальні і поведінкові науки; 06 Журналістика; 07 Управління та адміністрування; 08 Право; 09 Біологія; 10 Природничі науки; 11 Математика та статистика; 12 Інформаційні технології; 14 Електрична інженерія; 15 Автоматизація та приладобудування; 16 Хімічна та біоінженерія; 17 Електроніка та телекомунікації; 18 Виробництво та технології; 19 Архітектура та будівництво; 20 Аграрні науки та продовольство; 22 Охорона здоров'я; 23 Соціальна робота; 24 Сфера обслуговування.

Рівень вищої освіти: бакалаврський

ІНСТИТУТ БІОЛОГІЇ, ХІМІЇ ТА БІОРЕСУРСІВ, ІНСТИТУТ ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИХ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК, ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ, ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ, ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ФАКУЛЬТЕТ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ, ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ, ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ, ФАКУЛЬТЕТ АРХІТЕКТУРИ, БУДІВНИЦТВА ТА ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА.

Мова навчання: українська

Розробники: Білоус В.В., асистент кафедри фізичної реабілітації, ерготерапії та домедичної допомоги.

Профайл викладача (-ів) <http://fizreab.chnu.edu.ua/>

Контактний тел. +380503743975

E-mail: v.bilous@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=95>

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

«Громадське здоров'я та медицина порятунку» є навчальною дисципліною за вибором. Цей предмет є важливим для розуміння здобувача вищої освіти про громадське та індивідуальне здоров'я людини, чинники, які на нього впливають, здоровий спосіб життя та його компоненти, профілактику деяких хвороб, надання домедичної допомоги при загрозованих життю та здоров'ю станах.

2. Мета навчальної дисципліни: вивчення дисципліни «Громадське здоров'я та медицина порятунку» полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з навичками надання домедичної допомоги, а також формування у студентів відповідальності за власне здоров'я, здоров'я сім'ї, особисту та колективну безпеку.

3. Завдання:

- опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати питання формування та збереження здоров'я, забезпечення особистої безпеки в небезпечних та надзвичайних ситуаціях;
- посилення мотивації щодо особистої відповідальності за збереження і підтримання здоров'я, забезпечення психологічної адаптації, до надання домедичної допомоги в екстремальних ситуаціях.

4. Пререквізити. Здобувач вищої освіти має вивчити до початку або разом із цією дисципліною такі предмети: «Основи анатомії та фізіології людини», «Основи безпеки життєдіяльності», що буде підвищувати ефективність засвоєння курсу.

5. Результати навчання:

знати:

- фактори, що визначають здоров'я і безпеку людини;
- заходи і засоби збереження здоров'я і працездатності;
- заходи планування сім'ї;
- заходи профілактики захворювань, травм і отруєнь;
- основні прийоми само- і взаємодопомоги при травмах і загрозованих для життя станах;
- культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища є найважливішими пріоритетами в житті й діяльності держави.

вміти:

- обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я;
- приймати рішення щодо особистої та громадської безпеки в межах своїх повноважень;
- оцінювати функціональний стан організму людини;
- проводити профілактичні заходи травматизму і захворюваності;
- надавати домедичну само- та взаємодопомогу при захворюваннях, травмах і отруєннях;
- оцінювати та складати раціон харчування;
- планувати сім'ю та дітонародження;
- орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпеки.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2-й	3, 4	3	90	-	30	-	-	60	-	залік
Заочна	2-й	3, 4	3	90	-	8	-	-	82	-	залік

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми занять	Змістовий модуль 1. Громадське здоров'я.												
Тема 1. Медико-соціальні аспекти індивідуального і громадського здоров'я.	2	-	2	-	-	-	4	-	1	-	-	3	
Тема 2. Діагностика та самодіагностика рівня здоров'я людини.	8	-	2	-	-	6	4	-	-	-	-	4	
Тема 3. Гігієнічні основи здорового способу життя.	8	-	2	-	-	6	4	-	-	-	-	4	
Тема 4. Основи раціонального і безпечного харчування.	11	-	4	-	-	7	10	-	1	-	-	9	
Тема 5. Ризик-орієнтована поведінка, її наслідки та профілактика.	9	-	2	-	-	7	6	-	-	-	-	6	

Тема 6. Репродуктивне здоров'я і статеве виховання.	9	-	2	-	-	7	8	-	-	-	-	8
Тема 7. Психічне здоров'я як складова громадського здоров'я та профілактика його порушень.	2	-	2	-	-	-	6	-	1	-	-	5
Разом за ЗМ1	49	-	16	-	-	33	46	-	4	-	-	42
Теми занять	Змістовий модуль 2. Медицина порятунку.											
Тема 8. Організація та основні принципи надання домедичної допомоги.	9	-	2	-	-	7	7	-	1	-	-	6
Тема 9. Долікарська допомога при гострих отруєннях.	9	-	2	-	-	7	7	-	1	-	-	6
Тема 10. Травматизм. Профілактика та домедична допомога.	12	-	6	-	-	6	18	-	1	-	-	17
Тема 11. Домедична допомога при загрозованих для життя станах.	11	-	4	-	-	7	12	-	1	-	-	11
Разом за ЗМ 2	41	-	14	-	-	27	44	-	4	-	-	40
Усього годин	90	-	30	-	-	60	90	-	8	-	-	82

3.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Медико-соціальні аспекти індивідуального і громадського здоров'я.
2	Гігієнічні основи здорового способу життя.
3	Основи раціонального і безпечного харчування.
4	Ризик-орієнтована поведінка, її наслідки та профілактика.
5	Репродуктивне здоров'я і статеве виховання.
6	Психічне здоров'я як складова громадського здоров'я та профілактика його порушень.
7	Організація та основні принципи надання домедичної допомоги.
8	Домедична допомога при гострих отруєннях.
9	Травматизм. Профілактика та домедична допомога.
10	Домедична допомога при загрозових для життя станах.

3.2.2. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Системи оздоровлення.
2	Забруднення харчових продуктів шкідливими речовинами, шляхи потрапляння їх у їжу.
3	Соціально-педагогічні методи профілактики шкідливих звичок та ризик-орієнтованої поведінки.
4	Комп'ютерний синдром та способи його попередження.
5	Порушення зору та його профілактика.
6	Профілактика порушень постави, сколіозу.
7	Отруєння препаратами побутової хімії, медикаментозними препаратами, наркотиками, отрутохімікатами.
8	Поняття про групи крові, резус-фактор.
9	Транспортування потерпілих.

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форми поточного контролю: усне та письмове опитування, тестування, реферативні доповіді, відпрацювання практичних навичок на тренажерах та реальних об'єктах.

Форма підсумкового контролю: залік.

Засоби оцінювання

- усне опитування;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- реферативні доповіді;
- студентські презентації;
- виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на тренажерах;
- завдання на реальних об'єктах.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
4	5	4	5	4	4	4	7	7	8	8		

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Медико-біологічні основи валеології. Під ред. П.Д. Плахтія, К.- Подільський державний педуніверситет, інформаційно-видавничий відділ, 2000. – 408 с.
2. Бубновский С. Жизнь после травмы или код здоров'я. Оздоровление по системе доктора Бубновского М.- ЭКСМО, 2013. – 192 с.
3. Васильченко В.М Первая медицинская помощь. – М.: Медицина, 2000. - 218 с.
4. Горшкова А.И, Липатова О.В. Гигиена питания. - М.: Медицина, - 1997. – 347 с.
5. Гребньов А.Л., Шептулин А.А., Хохлов А.М. Основи загального догляду за хворими, вид. 2-ге, доповн та переробл. – К.: Здоров'я – 2004 – С.58-76.
6. Кіт О.М., Ковальчук О.Л., Пустовойт Г.Т. Медсестринство в хірургії.- Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.- 494 с.
7. М.І. Мизюк. Гігієна. - К., "Здоров'я". - 2002. - С. 125-137.
8. Т.В Петриченко. Перша медична допомога: Підручник. – К.: Медицина., 2007. – 370 с.
9. Петрик О.І. Медико-біологічні та психо-педагогічні основи здорового способу життя. Курс лекцій – Львів. Світ. 1993, с. 120.
10. П.П Плахтій. Основи гігієни та фізичного виховання, Кам'янець-Подільський, 2003. - 560 с.
11. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / За заг. ред. А.В. Єпішина. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. – 768 с.
12. Стащук В.Ф. Основи медичних знань ., ч. 1 – 2002 , Чернівці, "Рута". С.88-101.
13. Стащук В.Ф. Основи медичних знань ., ч. 2 – 2002 , Чернівці, "Рута". С.88-101.
14. Швидка медична допомога / За ред.. проф. Б. Г. Апанасенка, проф.. Л.П. Чепкого. – К.: Вища шк., 2002. – 310 с.
15. Шкуратов В.А. Загальний догляд за хворими. – 1994.
16. Шуліпенко І.М. Загальний і спеціальний медичний догляд за хворими з основами валеології / Навчально-методичний посібник для студентів медичних вузів і учнів медичних ліцеїв // МОЗ України, ЦМК з ВМО, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Український медичний ліцей. – Київ, 1998 - 384 с.

5.2. Допоміжна

1. Безпека харчування. Посібник-довідник. Є.М. Федоров, А.В. Бабюк, Л.В. Романів, Н.А. Стратійчук, О.В. Макарова: Чернівці: "Рута", ЧНУ, 2002 – 294 с.
2. Габович Р.Д. Гигиена М. Медицина, 1990
3. Гончарук Є.Г. Загальна гігієна: "Пропедевтика гігієни" К. Вища школа, 1995.
4. Джигирей В.С., Жидецький В.Ц. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. – Львів: Афіша, 2000. – 256с.
5. Дубровский В.И. Применение мас сажа при травмах и заболеваниях у спортсменов. – М.: Медицина, 1986. – 177с.
6. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник – Київ: «Каравела», 2007. – 342с.
7. Зубар Н.М. Основи фізіології та гігієни харчування: Підручник. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 336с
8. Кисть и стопа: лечение по энергетическим точкам. Секреты красоты и здоровья. Су-Джок/ Сост. Н Ольшевская. _М.АСТ; СПб, Сова, 2010. – 320. :ил.

9. Куценко И., Новикова Ю. Книга о здоровом образе жизни – М. ФиС, 1987, с. 138.
10. Кацудзо Ниши Лучшие методики оздоровления сердца и сосудов/ сост. И.Ю. Гусар. – М.: АСТ; СПб Сова, 2008, - 318с.
11. Книш Т.В. Валеология. Навчальний посібник., Луцьк, Волинський державний університет ім. Л. Українки, 1999-с.144.
12. Никодим Лисак Масаж у традиційній народній і східній медицині. – Чернівці: Рута, 2007. 326с: 12 іл.
13. Общая гигиена под ред. Г.И. Румянцева, М.П. Воронцова. М., Медицина 1990.
14. І.В. Сергета, Б.Р. Бойчук та ін. Загальна гігієна. – Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. – 133 с.
15. Питание в системе подготовки спортсменов. Под ред. В.М. Смульского, В.Д. Моногарова, М.М. Булатовой. К: Олимпийская литература, 1996-222 с.
16. Петровский К.С. – Гигиена питания. М.: Мед. 1975, с. 590.
17. Пушкар М.П. Гігієна. Київ, Олімпійська література, 1998.
18. Румянцев Г.И., Воронцов М.П., Гончарук Є.Г. и др. Гигиена – М., Мед., 1990, с. 252.
19. Стратійчук Н.А., Козік Н.М. Гігієна окремих видів спорту. Навчальний посібник. Чернівці: “Рута”, 2010 – 224 с.
20. Стратійчук Н.А., Козік Н.М. Гігієна. Лабораторний практикум. Навчальний посібник. Чернівці: “Рута”, 2005 – 108 с.
21. Синило М.И. Позвоночник – зеркало нашего здоров'я. – К.: Здоровья, 1998 – 101с
22. Сушенко Л.П. Соціальні технології культивування здорового способу життя людини. Запоріжжя, Держаний університет, 1999, с. 308.
23. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 320с.

5.3 Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/> .
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua/> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/> .
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua/> , www.osvita.com.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/> .
6. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/> .
7. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/> .
8. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/> .
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
10. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації <http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
11. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
12. Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств–участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ) <http://www.iacis.ru/>.
13. <http://medbib.in.ua/bolezni-tsivilizatsii-kak-problema.html>
14. <http://www.hivreformination.org/wp-content/uploads/2015/10/National-Public-Health-and-Disease-Control-Center-draft.pdf>
15. http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1349/3/psyhol_zdor_navch.pdf